

PHÁT TRIỂN KINH TẾ NÔNG NGHIỆP TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI, KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ ĐỊA PHƯƠNG

Cao Thị Minh Phương*

Trường Cao đẳng Kinh tế Kỹ thuật - ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Xây dựng nền kinh tế nông nghiệp phát triển cao và ổn định là chìa khóa để giảm thiểu và giải quyết tốt các vấn đề xã hội, phát triển văn hóa và xây dựng thành công chương trình mục tiêu quốc gia nông thôn mới. Trong bài báo này tác giả đi sâu nghiên cứu thực tiễn tại một số địa phương và rút ra bài học kinh nghiệm về phát triển kinh tế nông nghiệp trong xây dựng nông thôn mới.

Từ khóa: Kinh tế nông nghiệp, nông thôn mới, kinh nghiệm, bài học, nội dung

ĐẶT VẤN ĐỀ

Nước ta hiện nay vẫn là một nước nông nghiệp với hơn 70% dân cư đang sống ở nông thôn. Phát triển nông nghiệp nông thôn đã, đang và sẽ còn là mối quan tâm hàng đầu, có vai trò quyết định đối với việc ổn định kinh tế xã hội đất nước. Chính vì vậy, các vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn phải được giải quyết đồng bộ, gắn với quá trình đẩy mạnh nghiệp hoá, hiện đại hoá. Nông nghiệp, nông thôn nước ta còn là khu vực giàu tiềm năng cần khai thác một cách có hiệu quả. Phát triển nông nghiệp, nông thôn và nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của nông dân phải dựa trên cơ chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, phù hợp với điều kiện của từng vùng, từng lĩnh vực, để giải phóng và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực. Giải quyết vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn không phải chỉ là nhiệm vụ của nông dân, ở khu vực nông thôn mà là nhiệm vụ của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội. Xây dựng nông thôn mới là xây dựng kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội hiện đại ở nông thôn; xây dựng cơ cấu kinh tế và các hình thức tổ chức sản xuất hợp lý, gắn nông nghiệp với phát triển nhanh công nghiệp, dịch vụ, đô thị theo quy hoạch; Xây dựng giai cấp nông dân, củng cố liên minh công nhân - nông dân - trí thức vững mạnh; Không ngừng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của dân cư nông thôn, hài hoà giữa các vùng, tạo sự chuyển biến nhanh hơn ở các vùng

còn nhiều khó khăn; nông dân được đào tạo có trình độ sản xuất ngang bằng với các nước tiên tiến trong khu vực và đủ bản lĩnh chính trị, đóng vai trò làm chủ nông thôn mới.[1]

NÔNG THÔN VÀ NÔNG THÔN MỚI

Khái niệm nông thôn chỉ có tính chất tương đối và luôn biến động theo thời gian để phản ánh biến đổi về kinh tế xã hội của mỗi quốc gia trên thế giới. Trong điều kiện Việt Nam theo chúng tôi: “Nông thôn là vùng sinh sống của tập hợp dân cư, trong đó có nhiều nông dân. Tập hợp cư dân này tham gia vào các hoạt động kinh tế, văn hóa - xã hội và môi trường trong một thể chế chính trị nhất định và chịu ảnh hưởng của các tổ chức khác”[6]

Có thể khái quát về nông thôn mới như sau: “Mô hình nông thôn mới là tổng thể những đặc điểm, cấu trúc tạo thành một kiểu tổ chức nông thôn theo tiêu chí mới, đáp ứng yêu cầu mới đặt ra cho nông thôn trong điều kiện hiện nay, là kiểu nông thôn được xây dựng so với mô hình nông thôn cũ (truyền thống, đã có) ở tính tiên tiến về mọi mặt”. [1]

NỘI DUNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ NÔNG NGHIỆP TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI

Nông thôn là địa bàn trọng yếu trong phát triển kinh tế nông nghiệp, là thị trường đầu vào và đầu ra rộng lớn, đầy tiềm năng cho phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn tạo ra những tiền đề quan trọng cho công nghiệp hóa, hiện đại hóa nền kinh tế.[6]

* Tel: 0975 876215, Email: caothiminhphuong87@gmail.com

Phát triển kinh tế nông nghiệp là nội hàm cơ bản của xây dựng nông thôn mới. Phát triển kinh tế nông nghiệp đồng thời là nội dung cơ bản của xây dựng nông thôn mới. Tuy nhiên ngoài phát triển kinh tế nông nghiệp thì xây dựng nông thôn mới còn hướng tới những nội dung và mục tiêu khác, trên tất cả các phương diện kinh tế, văn hóa, môi trường, xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật và con người.[7]

Để phát triển nông nghiệp bền vững thì mục tiêu phát triển nông nghiệp được đề xuất như sau:

- Tăng nhận thức của toàn xã hội: nông nghiệp là một nghề như bao nghề khác;
- Tăng kiến thức, kỹ năng của nông dân trong sản xuất nông nghiệp;
- Tăng tỷ lệ hộ nông dân áp dụng KHCN vào sản xuất, đạt tỷ lệ ít nhất là 50% hộ áp dụng;
- Tăng tỷ lệ hộ nông dân áp dụng các tiêu chuẩn quản lý chất lượng vào sản xuất, đạt tỷ lệ ít nhất là 50% hộ áp dụng;
- Bước đầu thử nghiệm một số giống cao sản, miễn dịch được lai tạo có nguồn gốc quốc tế;
- Bước đầu hình thành một số thương hiệu nông sản chủ lực tại một số khu vực;
- Bước đầu chủ động các loại nông sản phục vụ thị trường trong nước để thay thế hoặc hạn chế các nông sản nhập từ Trung Quốc, Thái Lan,...;
- Tăng và ổn định thị trường tiêu thụ nông sản;
- Tăng doanh thu trên một đơn vị diện tích canh tác (ha);
- Tăng GDP bình quân đầu người cho khu vực nông thôn.

KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ ĐỊA PHƯƠNG

Kinh nghiệm của huyện Đại Từ tỉnh Thái Nguyên

Sau gần 5 năm thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới, diện mạo nông thôn của huyện Đại Từ đã có những chuyển biến rõ nét, đời sống của người dân từng bước được cải thiện. Đến thời điểm này, huyện đã có 8 xã được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới, vượt 1 xã so với chỉ tiêu Nghị quyết và là huyện có số xã đạt chuẩn nông thôn mới cao nhất tỉnh.

Với mục tiêu quan trọng nhất là nâng cao thu nhập cho người dân, những năm qua huyện Đại Từ đã tập trung triển khai các chương trình, đề án phát triển nông nghiệp, hỗ trợ giống cây trồng, vật nuôi có năng suất, chất lượng tốt vào sản xuất, phát triển các mô hình khoa học kỹ thuật mới, hiệu quả như: Mô hình lúa thuần chất lượng cao, sản xuất chè an toàn theo tiêu chuẩn VietGap; trồng bưởi, dưa hấu, nấm... hay các mô hình trang trại chăn nuôi lợn ngoại, cá tầm. Từ sự đổi mới này, cơ cấu giống cây trồng, vật nuôi trên địa bàn huyện có sự chuyển dịch tích cực, giá trị kinh tế trên 1ha đất nông nghiệp được nâng lên, góp phần tạo việc làm, nâng cao thu nhập cho người dân, tỷ lệ hộ nghèo của huyện giảm bình quân mỗi năm 3,7%, hiện nay chỉ còn 12,28%.

Bên cạnh đó, huyện cũng quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo các ngành, địa phương phát huy nội lực, huy động tối đa các nguồn lực tập trung phát triển kinh tế, lấy phát triển kinh tế làm nòng cốt trong xây dựng nông thôn mới. Từ những nguồn vốn này, huyện đã đầu tư xây dựng, cải tạo đường giao thông các loại, nâng cấp các công trình thủy lợi, nạo vét kênh mương, nhiều dịch vụ được mở rộng, phục vụ sản xuất, sinh hoạt, góp phần nâng cao đời sống của người dân.[8]

Kinh nghiệm của huyện Định Hóa tỉnh Thái Nguyên

Huyện Định Hóa là một huyện miền núi nghèo nằm ở phía tây bắc của tỉnh Thái Nguyên. Gồm 1 thị trấn Chợ Chu và 23 xã phường.

Xác định phát triển kinh tế là nhiệm vụ quan trọng trong phát triển nông thôn mới, và xây dựng cơ sở hạ tầng là nhiệm vụ quan trọng, góp phần đặc lực vào phát triển kinh tế xã hội của huyện, huyện đã phát động toàn dân mở đường, hiến đất, đóng góp ngày công xây dựng đường đẹp, ngõ đẹp, góp phần xây dựng nông thôn mới. Cùng với việc quan tâm xây dựng kết cấu hạ tầng, Đảng bộ Huyện còn chú trọng lãnh đạo, chỉ đạo nông dân đẩy mạnh sản xuất, chuyển đổi cơ cấu giống cây trồng, vật nuôi; phát triển kinh tế hộ gia đình gắn với kinh tế hợp tác; gắn phát triển sản xuất

với bảo vệ môi trường... Đến nay, toàn huyện đã xây dựng được nhiều mô hình sản xuất có hiệu quả, nhiều hộ đã có thu nhập hàng trăm triệu đồng mỗi năm, xây dựng được nhiều điển hình tiên tiến làm gương cho các hộ khác noi theo. Nhờ vậy, đời sống người dân trong huyện đã được nâng lên rõ rệt, thu nhập bình quân đầu người đã tăng lên, tỷ lệ hộ nghèo được giảm đi.

Nhờ phát huy sức mạnh của cả hệ thống chính trị, sự đồng thuận cao trong cán bộ đảng viên và nhân dân, đặc biệt là việc ban hành kịp thời các nghị quyết phù hợp với tình hình thực tế của địa phương, huyện Định Hóa đã trở thành một trong những điểm sáng về phát triển kinh tế nông nghiệp trong xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh.[8]

Kinh nghiệm của huyện Chợ Mới tỉnh Bắc Kạn

Huyện Chợ Mới nằm ở phía Nam tỉnh Bắc Kạn, phía bắc giáp huyện Bạch Thông và thị xã Bắc Kạn, phía Tây giáp huyện Định Hóa, phía nam giáp huyện Võ Nhai và Phú Lương, phía Đông giáp huyện Na Rì.

Trong những năm qua, sản xuất nông lâm nghiệp của huyện Chợ Mới luôn đạt tốc độ tăng trưởng khá cao và tương đối toàn diện. Cơ cấu vật nuôi, cây trồng bước đầu có sự chuyển dịch tích cực hình thành một số vùng sản xuất cây con tập trung, bước đầu tạo nguyên liệu cho công nghiệp và sản xuất hàng hóa, nhiều tiến bộ trong nông nghiệp được áp dụng, các cơ sở vật chất kỹ thuật nông lâm nghiệp được tăng thêm, đặc biệt là sản xuất lương thực tăng nhanh đã góp phần ổn định đời sống nhân dân.

Sản xuất nông lâm nghiệp của huyện trong thời gian qua đã có những bước chuyển biến lớn, đặc biệt là trong việc đưa các giống cây trồng vật nuôi có chất lượng và hiệu quả kinh tế thay thế cho các giống ít hiệu quả, từng bước phá vỡ thế độc canh để chuyển sang sản xuất đa dạng hóa sản phẩm. Nếu trước đây nhóm cây lương thực chiếm vị trí độc tôn trong hệ thống canh tác ngành trồng trọt của huyện thì nay tỉ trọng cây lương thực trong cơ

cấu kinh tế nông lâm nghiệp chung toàn huyện đã giảm, thay thế vào đó là các sản phẩm mới có tỷ suất hàng hóa và giá trị kinh tế cao hơn. Đưa một số cây màu cây công nghiệp ngắn ngày vào sản xuất vụ xuân trên đất 1 vụ lúa góp phần tăng vụ, cải thiện hệ số sử dụng đất và tăng thu nhập cho người dân. Cơ cấu cây trồng, vật nuôi có sự chuyển dịch thích ứng với khả năng đầu tư và nhu cầu của thị trường tiêu thụ và đảm bảo tốc độ tăng trưởng hàng năm. Có sự thay đổi tốt trong cơ cấu sản xuất giữa nhóm cây trồng: cây lương thực có xu hướng giảm dần trong khi nhóm cây công nghiệp và cây ăn quả tăng nhanh, đặc biệt là nhóm cây ăn quả. Quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp đã từng bước nâng cao trình độ của đội ngũ lao động trong nông nghiệp. Nếu như trước đây nông dân chủ yếu sản xuất theo kinh nghiệm truyền thống thì đến nay đã ứng dụng được nhiều tiến bộ khoa học kỹ thuật vào sản xuất.

Để đạt được những thành công đó không thể không kể đến sự đổi mới và chính sách phát triển kinh tế do Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo đã tạo ra động lực quan trọng thúc đẩy phát triển sản xuất, phát triển kinh tế nông nghiệp trong quá trình xây dựng nông thôn mới đã làm thay đổi bộ mặt của huyện.[9]

BÀI HỌC THAM KHẢO

Từ những tìm hiểu về kinh nghiệm phát triển kinh tế nông nghiệp ở một số địa phương những năm vừa qua, có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm như sau:

Một là, tăng cường đầu tư và tích cực chuyển giao công nghệ, đào tạo và dạy nghề cho nông dân nhằm phát huy tài nguyên con người và áp dụng khoa học - công nghệ có hiệu quả. Đây là động lực chính cho tăng trưởng nông nghiệp tương lai, tạo ra bước đột phá về năng suất, chất lượng của nông sản; tăng khả năng cạnh tranh của nông sản.

Hai là, tích cực tìm kiếm các chính sách hỗ trợ trong nông nghiệp của tỉnh và trung ương. Nhà nước cần hỗ trợ mạnh cho các hợp tác xã, hội nông dân để giúp các tổ chức này hoạt

động tốt trong vai trò cung ứng vật tư nông nghiệp thiết yếu, đào tạo, dạy nghề, cung cấp thông tin, hỗ trợ kinh phí, điều kiện sinh hoạt, buôn bán xuất khẩu nông sản, bảo vệ lợi ích của người nông dân. Sự phát triển của các tổ chức hợp tác xã và hội nông dân giúp cho cộng đồng xã hội nông thôn phát triển hài hòa cả về kinh tế, chính trị, xã hội và môi trường với điều kiện hợp tác xã thực sự hoạt động theo nguyên tắc tự lực, tự chịu trách nhiệm, quản lý dân chủ, hiệu quả hoạt động cao, có sự tương trợ lẫn nhau.

Ba là, thực hiện liên kết nông nghiệp, nông thôn với công nghiệp và đô thị nhằm thu hẹp khoảng cách giữa đô thị và nông thôn theo hướng đưa công nghiệp, kể cả công nghiệp nặng về phân tán ở nông thôn; điều chỉnh kế hoạch mở rộng các đô thị lớn thành xây dựng nhiều thành phố vệ tinh nhỏ nằm ở nông thôn; đồng thời, cải thiện hệ thống giao thông để cư dân nông thôn và đô thị có thể di chuyển thuận lợi. Điều này vừa giúp tăng thu nhập cho cư dân nông thôn vừa giúp giảm áp lực người dân nông thôn đổ dồn vào thành thị.

SUMMARY

AGRICULTURAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN NEW RURAL CONSTRUCTION: NATIONWIDE EXPERIENCE OF SOME LOCALS

Cao Thị Minh Phương*

College of Economics and Technology - TNU

Construction of agricultural economy with high and stable development is the key to reducing and solving social issues, cultural development, and building successful national target program of new rural. In this paper, the author examined the practices at some local and draw lessons for the development of agricultural economy in the new rural construction.

Keywords: *Agricultural Economics, new countryside, experience, lessons, content*

Ngày nhận bài: 29/7/2016; Ngày phản biện: 26/8/2016; Ngày duyệt đăng: 31/3/2017

* *Tel: 0975 876215, Email: caothiminhphuong87@gmail.com*

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Tư tưởng Văn hoá Trung ương (1993), *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn của quá trình chuyển sang nền kinh tế thị trường ở nước ta*, tập 1 Nxb Hà Nội.
2. *Chủ trương, chính sách đổi mới của Đảng và Nhà nước về tiếp tục đổi mới và phát triển nông nghiệp, nông thôn*, Nxb Nông nghiệp, Hà Nội, 1994.
3. Đảng cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu Đảng toàn quốc lần thứ IX*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
4. Nghị quyết 06/NQ- TW ngày 10/11/1998 của Bộ Chính trị (Khóa VIII), *Về một số vấn đề phát triển nông nghiệp và nông thôn*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
5. Đỗ Quang Quý (2001), *Nghiên cứu kinh tế nông hộ theo hướng sản xuất hàng hóa vùng ven, tỉnh Thái Nguyên*, Luận án Tiến sĩ kinh tế, đại học Nông nghiệp I, Hà Nội.
6. Vũ Mạnh Thắng (2012), *Giáo trình Kinh tế nông nghiệp*, Trường Đại học Kinh tế quốc dân.
7. Trần Quốc Khánh (2014), *Giáo trình Quản trị kinh doanh nông nghiệp*, Trường Đại học Kinh tế quốc dân.
8. www.thainguyen.gov.vn
9. www.backan.gov.vn